

ALTRUISMUL, NOUL MODEL DE CONSIMȚĂMÂNT ÎN MATERIA GUVERNANȚEI DATELOR LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE

Asist. univ. drd. Andreea BURUIANĂ (căs. RUSU)

Abstract

At EU level, the aim is to create an appropriate mechanism for individuals and companies to ensure that their data is used for the public good and not commodified for private profit. The idea of 'Data Altruism' is brought into the data protection field for the first time with the entry into force of the Data Governance Regulation 2022/868.

Altruism, refers to situations where the natural or legal person to whom data is processed and data controllers give their consent or permission to make the data they generate available for use in the public interest, voluntarily and without reward. Such data has enormous potential to promote research and develop better products and services, including in the areas of health, climate action and mobility.

The Regulation 2022/868 introduces a new set of horizontal measures to stimulate the exchange of data at EU level with the aim of creating a single market for data, given that non-personal data is considered to have considerable economic value.

This study aims to answer some questions on the European Data Strategy; to analyse the main legislative steps taken towards the creation of a European Union Single Data Market; it will look at the interaction of the new Regulation 2022/686 with the European Union legislation in this area and will highlight the importance of introducing the concept of data altruism alongside the idea of uniform consent at EU level.

Keywords: *Regulation (EU) 2022/868, single data market, data altruism, European economic strategy, data transfer, data governance, uniform consent.*

1. Provocări privind crearea unui spațiu economic digital la nivelul Uniunii Europene

Digitalizarea societății modelează nu numai noile fenomene sociale, ci și procese și relații economice, ceea ce ne aduce în prim-plan și posibilele riscuri la care societatea ar trebui să răspundă. Schimbările socio-economice în noua eră a digitalizării sunt strâns legate de crearea de domenii publice virtuale și de apariția

bazelor infinite de stocare a datelor. Tot acest proces, p ar and să capete valen e tot mai complexe, interferând implicit cu aplicarea normelor de drept, fie că vorbim de dreptul na ional, cel al Uniunii Europene sau de dreptul internațional.

Dacă în trecut, legătura dintre stat  i persoanele fizice sau juridice erau coordonate în mod tradi ional prin institu iile statului  i prin adoptarea de legi cu scopul de a ajuta la buna guvernare a rela iilor, se pare că odată cu evolu ia digitală, digitalizarea institu iilor publice, apari ia spa iului virtual  i a re etelor de socializare, inevitabil s-au creat  i sisteme de stocare a datelor electronice. Aceste baze de date care la momentul actual pot fi infinite, se caracterizează ca având posibilitatea de a fi prezente simultan în mai multe loca ii  i pot intra sub jurisdic ia mai multor regimuri juridice.

Problematica privind localizarea datelor a apărut odată cu acest nou tip de comer  cu date. Comer ul cu date, datorită întinderii  i a localizării simultane în mai multe spații juridice, pare a fi unul de factură interna ional a, în timp ce drepturile individuale r am n în continuare de natură locală. Faptul că spa iul virtual, este un spa iu fără limite teritoriale generează tot mai multe situa ii juridice. Ne întrebăm astfel, dacă prin codificare  i adoptare de acte legislative aceste drepturi ce izvorăsc din spa iul virtual, sunt efectiv protejate! Un exemplu elocvent, îl reprezintă transformarea digitală a economiei Uniunii Europene. Uniunea prin deciziile luate în ultimii ani se îndreaptă spre construirea unei piețe unice digitale.

Strategia europeană de date promulgată de Comisia Europeană la 19 februarie 2020¹, stabile te o abordare nouă, fără precedent, către o economie bazată pe prelucrarea datelor prin demonstrarea importan ei rolului datelor în economiile globale  i naționale. Strategia urm are te construirea unei economii bazate pe date.  n cadrul Pie ei unice de date, se anticipează crearea a nou a² spații europene comune de date în sectoare strategice  i domenii de interes public³.

Ideea unei Uniuni Europene digitale, a fost prezentată oficial în cadrul priorit ii „O Europă potrivită pentru era digitală”, ce se află în centrul agendei de politică a Comisiei pentru perioada 2019-2024. Comisia a prezentat o viziune

---

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_ro (consultat la data de 6.02.2024).

² - Un spa iu european comun de date industriale (de produc ie);

- Un spa iu comun de date european Green Deal;

- Un spa iu european comun de date privind mobilitatea;

- Un spa iu european comun de date privind sănătatea;

- Un spa iu european comun de date financiare;

- Un spa iu european comun de date energetice;

- Un spa iu european comun de date privind agricultura;

- Un spa iu european comun de date pentru administrația publică;

- Un spa iu european comun de date privind competențele.

³ Magdalena Suska, Łukasz Dawid D browski, *The European Union Digital Single Market Europe's Digital Transformation*, Taylor & Francis, 2022, p. 6.

pentru transformarea digitală a Europei până în 2030, care este întărită chiar de titlul preambulului „Deceniul digital”, și a stabilit obiective ambițioase care vizează consolidarea suveranității digitale prin acțiuni specifice privind datele, tehnologiile și infrastructurile. În plus, raportul anual privind piața unică publicat în 2023, care marchează cea de-a 30-a aniversare a pieței unice, evidențiază ambiția de a crea o economie de date unică a Uniunii Europene, în care interoperabilitatea în interiorul și între spațiile de date să fie asigurată⁴.

2. Cadrul legislativ al Strategiei europene de date

Din punct de vedere legislativ, pentru crearea unei piețe unice de date la nivelul Uniunii Europene, au fost adoptate sau propuse mai multe instrumente legislative trans-sectoriale pentru a crea cadrul legislativ necesar pentru o economie agilă a datelor și pentru a aborda problemele comune privind schimbul de date între diferite sectoare, actori și domenii.

Pentru a înțelege mecanismul prin care Uniunea Europeană dorește să creeze această Piață unică digitală trebuie să ne aplecăm către principalele acte legislative adoptate în domeniul guvernantei datelor și să înțelegem ce aspecte legislative se urmăresc a se proteja prin adoptarea acestora:

1. *Legea privind guvernanta datelor*, este principalul pilon al strategiei europene privind datele, ce urmărește să sporească încrederea în schimbul de date, să consolideze mecanismele de creștere a disponibilității datelor și să depășească obstacolele tehnice din calea reutilizării datelor⁵.

Legea privind guvernanta datelor va sprijini, de asemenea, crearea și dezvoltarea unor spații europene comune de date în domenii strategice, implicând atât actorii privați, cât și cei publici, în sectoare precum sănătatea, mediul, energia, agricultura, mobilitatea, finanțele, industria prelucrătoare, administrația publică și competențele.

La baza Legii privind guvernanta datelor, se află *Regulamentul (UE) 2022/868 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2022 privind guvernanta datelor la nivel european și de modificare a Regulamentului (UE) 2018/1724 (Regulamentul privind guvernanta datelor)(DGA) intrat în vigoare la 23 iunie 2022 și aplicabil din septembrie 2023*⁶.

---

⁴ JRC Science For Policy Report, *European Data Spaces - Scientific Insights into Data Sharing and Utilisation at Scale*, Report number: JRC129900, EUR 31499 EN, OP KJ-NA-31-449-EN-NAffiliation: European Commission, 2023, p. 10.

⁵ Andrej Savin, Jan Trzaskowski, *Research Handbook on EU Internet Law*, Edward Elgar Publishing, 6 oct. 2023, p. 39.

⁶ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/data-governance-act> (consultat la data de 04.02.2024).

Adoptarea Regulamentului 2022/868 introduce un set de măsuri orizontale pentru a stimula schimbul de date, sprijinind astfel, înființarea și dezvoltarea spațiilor europene comune de date prin: (i) facilitarea reutilizării datelor specifice din sectorul public care nu pot fi puse la dispoziție ca date deschise (cum ar fi datele de sănătate); (ii) reglementarea rolului intermediarilor de date în cadrul spațiilor europene comune de date; (iii) facilitarea de către întreprinderi și cetățeni a pune la dispoziție datele lor în beneficiul societății; și (iv) facilitarea schimbului de date între sectoare și frontiere.

2. Al doilea act legislativ reprezentativ este *Legea privind datele (Data Act)*⁷, propus de Comisia Europeană în februarie 2022, ce urmărește armonizarea regulilor privind accesul echitabil la date și utilizarea acestora în Uniunea Europeană.

Regulamentul privind normele armonizate privind accesul echitabil la date și utilizarea echitabilă a acestora⁸ – cunoscut și sub denumirea de *Legea privind datele* – a intrat în vigoare la 11 ianuarie 2024. Actul reprezintă un pilon-cheie al strategiei europene privind datele și va aduce o contribuție semnificativă la obiectivul deceniului digital de promovare a transformării digitale.

Noile măsuri completează *Legea privind governanța datelor*, care a fost primul act legislativ adoptat în vederea consolidării strategiei europene privind datele, aplicabil din septembrie 2023. În timp ce *Legea privind governanța datelor* reglementează procesele și structurile care facilitează schimbul voluntar de date, *Legea privind datele* va avea rolul de a clasifica valoarea datelor. Împreună, aceste două acte vor facilita accesul fiabil și sigur la date, promovând utilizarea acestora în sectoare economice esențiale și în domenii de interes public⁹. Acestea vor contribui, de asemenea, la crearea unei piețe unice a datelor la nivelul UE, aducând, în cele din urmă, beneficii atât economiei europene, cât și societății în general¹⁰.

Legea privind datele, va permite o distribuție echitabilă a valorii datelor prin stabilirea unor norme clare și echitabile pentru accesarea și utilizarea datelor în cadrul economiei europene, o necesitate sporită de prevalență tot mai mare a internetului obiectelor (IoT)¹¹. Datorită acestui regulament, produsele conectate vor trebui să fie proiectate și fabricate într-un mod care să le permită utilizatorilor (întreprinderi sau consumatori) să acceseze, să utilizeze și să partajeze cu ușurință și în siguranță datele generate¹².

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52022PC0068>.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act> (consultat la data de 04.02.2024).

⁸ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CONSIL:PE_49_2023_REV_1 (consultat la data de 03.02.2024).

⁹ Ulrich Stelkens, Agne Andrijauskaite, *Good Administration and the Council of Europe: Law, Principles, and Effectiveness*, Oxford University Press, 10 sept. 2020, p. 263.

¹⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/data-act> (consultat la data de 05.02.2024).

¹¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/library/data-act-factsheet> (consultat la data de 05.02.2024).

¹² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/library/data-act-factsheet> (consultat la data de 05.02.2024).

3. Originar în Directiva privind datele deschise¹³, al treilea instrument juridic relevant este *Actul de implementare privind seturile de date de mare valoare (HVD)*¹⁴.

HVD-urile sunt definite în Directiva privind datele deschise drept documente din sectorul public, a căror reutilizare este asociată cu beneficii importante pentru societate, mediu și economie. Directiva privind datele deschise, impune ca astfel de seturi de date să fie puse la dispoziție, gratuit, sub licențe de acces deschis și să fie accesibile în formate care pot fi citite prin intermediul interfețelor de programare a aplicațiilor (API-uri) adecvate și, după caz, sub formă de descărcare în bloc. Seturile de date de mare valoare vor putea fi reutilizabile.

În timp ce directiva a definit doar șase categorii de seturi de date de mare valoare (geospațiale, observarea Pământului și mediu, meteorologice, statistici, societăți și proprietatea companiei și mobilitate), Actul de punere în aplicare, va detalia seturile de date efective care aparțin fiecărei categorii, împreună cu cerințele pentru publicarea lor, de exemplu, formate, granularitate, atribute cheie și licențe.

Actul de punere în aplicare are la bază, *Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2023/138*¹⁵ al Comisiei din 21 decembrie 2022 de stabilire a unei liste de seturi de date cu valoare ridicată specifice și a modalităților de publicare și reutilizare a acestora. Statele membre ar trebui să poată completa seturile de date enumerate după modelul din anexa regulamentului, cu informații din sectorul public deja accesibile, ori de câte ori există legături tematice între datele de acest tip și se consideră că datele respective au o valoare ridicată pe baza criteriilor descrise la articolul 14 alineatul (2) din Directiva (UE) 2019/1024. Atunci când acestea includ informații care constituie date cu caracter personal, adăugarea unor astfel de informații în seturile de date trebuie să fie necesară, proporțională și să corespundă efectiv unor obiective de interes general¹⁶.

Obiectivul principal al acestui regulament este de a se asigura că seturile de date specifice de mare valoare sunt puse la dispoziție pentru reutilizare cu restricții legale și tehnice minime și gratuite. Prin armonizarea implementării condițiilor de reutilizare, acesta urmărește să faciliteze aplicațiile și serviciile transfrontaliere de date.

4. În cele din urmă, un alt act legislativ important este *Regulamentul privind piețele digitale, cunoscut ca Regulamentul (UE) 2022/1925*¹⁷ al Parlamentului European

---

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32019L1024> (consultat la data de 04.02.2024).

¹⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/news/commission-seeks-views-implementing-act-high-value-datasets>.

¹⁵ https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2023/138/oj (consultat la data de 04.02.2024).

¹⁶ https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2023/138/oj (consultat la data de 04.02.2024).

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=celex:32022R1925> (consultat la data de 04.02.2024).

și al Consiliului din 14 septembrie 2022 privind piețe contestabile și echitabile în sectorul digital, și de modificare a Directivelor (UE) 2019/1937 și (UE) 2020/1828, ce stabilește un set de măsuri pentru a identifica accesul la date și remediile de portabilitate adecvate, reglementând în mod cuprinzător „puterea de control” a companiilor digitale, care sunt mai predispuse la practici comerciale neloiale.

Regulamentul urmărește să garanteze un sector digital competitiv și echitabil, permițând întreprinderilor digitale inovatoare să se dezvolte și asigure siguranța utilizatorilor online, prin: obligații și interdicții clare pentru marile platforme online; servicii mai bune și prețuri mai echitabile pentru consumatori; promovarea inovării și a unui mediu de platformă online mai echitabil pentru start-up-urile tehnologice; oferirea utilizatorilor din mediul de afaceri posibilitatea de a le oferi consumatorilor o gamă mai largă de opțiuni; interzicerea practicilor neloiale pe marile platforme online¹⁸.

De reținut, după această scurtă analiză a celor mai importante acte legislative adoptate în domeniul guvernării datelor, că acest cadrul legislativ orizontal poate fi completat de legislația specifică sectorului atunci când este cerut de specificitățile unui sector. Putem da ca exemplu, propunerea de Regulament privind spațiul european de date privind sănătatea¹⁹.

3. Introducerea conceptului de „altruism al datelor”²⁰

Regulamentului 2022/686 (DGA), aduce ca o noutate, introducerea conceptului de „*altruism al datelor*”, ce descrie situațiile în care indivizii sau companiile care în mod voluntar, pun datele la dispoziție pentru reutilizare, fără compensare, pentru binele comun, vizând domenii ca cercetarea științifică sau îmbunătățirea serviciilor publice²¹.

Atragem atenția asupra faptului că, conceptul de *altruism al datelor* nu este unul nou, dar cu toate acestea, o interpretare comună a termenului lipsește după cum se poate observa urmărind literatura politică, juridică și etică. Noțiunea de *donare de*

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=celex:32022R1925> (consultat la data de 04.02.2024).

¹⁹ https://edpb.europa.eu/system/files/2023-04/edpb_edps_jointopinion_202203_europeanhealthdataspace_ro_0.pdf (consultat la data de 04.02.2024).

Spațiul European al Datelor privind Sănătatea (EHDS) reprezintă o inițiativă importantă în cadrul Uniunii Europene. La 3 mai 2022, Comisia Europeană a publicat o propunere de regulament privind crearea acestui spațiu, care vizează să îmbunătățească accesul și controlul persoanelor fizice asupra datelor lor electronice cu caracter personal privind sănătatea, permițând în același timp reutilizarea anumitor date în scopuri de cercetare și inovare.

²⁰ Articole 16-25 din Regulamentul 2022/868 privind Guvernanța datelor.

²¹ Fabio Lazzini, *La sfera pubblica e privata nell'era digitale*, Editura Booksprint, 2021, p. 67.

date a fost mult timp utilizată în dezbaterile privind partajarea datelor cu caracter personal în scopuri de cercetare.

De constatat este faptul că noul Regulament privind guvernanta datelor 2022/868 nu folosește termenul „*donatie*”, iar cuvântul este în mod deliberat evitat de către legiuitor, deoarece implică transferul dreptului de proprietate, în timp ce dreptul fundamental la protecția datelor cu caracter personal nu poate fi contractat. Termenul de *altruism al datelor* amintește, de asemenea, de „*portabilitatea datelor*”, dar cele două noțiuni sunt înrădăcinate în înțelegeri diferite despre modul în care oamenii acționează. În timp ce *altruismul* presupune ca oamenii să acționează fie în mod egoist, fie în interesul celorlalți, adică în mod altruist, solidaritatea datelor vine din credința că acționând în solidaritate cu ceilalți poate fi împuternicit atât cel care dă, cât și cel care primește. Un alt termen similar întâlnit în literatura de specialitate este cel de „*filantropia digitală*”, adică, procesul de donare a diferitelor tipuri și forme de date de către persoane fizice și companii pentru binele public. În literatură, s-a mai folosit și termenul de „*altruști ai informațiilor despre sănătate*” pentru a propune o abordare în care persoanele care au acces la datele lor de sănătate le pot partaja direct în scopuri de cercetare, cu garanții mai mici de confidențialitate²².

În articolul 2 alineatul (16) din Regulament, termenul de „*altruism al datelor*” este definit ca fiind „*partajarea voluntară de date pe baza consimțământului acordat de persoanele vizate în vederea prelucrării datelor cu caracter personal care le privesc sau a permisiunilor acordate de deținătorii de date de a li se utiliza datele fără caracter personal fără a cere sau a primi ceva în contrapartidă, care să depășească o compensație legată de costurile pe care le suportă aceștia pentru punerea la dispoziție a datelor lor pentru obiective de interes general, astfel cum sunt prevăzute în dreptul intern, după caz, cum ar fi asistența medicală, combaterea schimbărilor climatice, îmbunătățirea mobilității, facilitarea dezvoltării, elaborării și difuzării de statistici oficiale, îmbunătățirea furnizării de servicii publice, elaborarea politicilor publice sau scopurile de cercetare științifică în interesul general*”.

Din definiție, se poate concluziona că *altruismul datelor* este unul dintre modelele specifice de consimțământ la prelucrarea și utilizarea datelor, cel puțin pentru persoanele vizate. De asemenea, se observă din textul legislativ că s-a dorit să se prevină comercializarea schimbului de date în contextul extinderii pieței de date. La prima vedere, aceasta este o expresie a abordării de bază a Uniunii Europene cu privire la protecția datelor cu caracter personal și o continuare a sensului principal încorporat în GDPR și a legilor antitrust, prin care Uniunea Europeană luptă împotriva exploatarei comerciale a informațiilor private.

Cu toate acestea, la o analiză mai atentă, observăm că conținutul definiției legale a *altruismului* nu este prevăzut în Regulamentul nr. 2022/868 și în nici un alt

²² Deirdre Curtin, Mariavittoria Catanzariti, *Data at the Boundaries of European Law*, OUP Oxford, 2023, p. 111.

act legislativ al Uniunii Europene. În al doilea rând, prevederile articolului 2 nu acoperă situația comercializării de informații private sau înșelăciunea persoanelor vizate în domeniul schimbului de date cu caracter personal, dacă coroborăm cu articolul 3 din regulament, ceea ce face posibilă reutiliza datelor personale fără a obține consimțământul persoanei vizate în sine. Datele obținute pot fi comercializate mai apoi de către terți fără știrea persoanei care furnizează datele. În al treilea rând, reglementarea va afecta și mai mult problema echilibrului dintre respectarea dreptului fundamental de a proteja datele cu caracter personal și partajarea datelor cu caracter personal în scopuri generale de „interes public”. În al patrulea rând, datele cu caracter personal pot fi transferate și prelucrate „altruist” pe baza consimțământului unei persoane, domeniu care este deja reglementat de prevederile GDPR cu reguli și mai stricte. În condițiile în care Regulamentul 2022/868 nu prevede alte reguli suplimentare care ar spori securitatea prelucrării datelor cu caracter personal transferate „altruist”, aceasta înseamnă că nu există o duplicare a sferei de aplicare a regimurilor concurente de gestionare a datelor. În plus, noua reglementare poate reduce protecția și garanțiile prevăzute în GDPR pentru datele cu caracter personal prin crearea unor prevederi de tip *lex specialis*, care permit eludarea prevederilor stricte ale GDPR. Acest lucru reduce nivelul de control al individului asupra utilizării informațiilor personale: acest aspect fiind pilonul principală al GDPR, considerat a fi principalul act legislative European care asigură autodeterminarea informațională a unei persoane. Dorința Regulamentului nr. 2022/868 este de a crea un mecanism adecvat prin care un individ să se asigure că datele sale sunt folosite pentru binele public și nu doar transformate într-o marfă pentru profit privat, poate fi interpretată ca fiind doar o aspirație legislativă la momentul actual.

Nu în ultimul rând, Regulamentul nr. 2022/868 stabilește reguli stricte pentru promovarea *altruismului datelor*, care se referă la partajarea voluntară fie a datelor cu caracter personal pe baza consimțământului persoanelor vizate, fie a datelor nepersonale de către deținătorii de date, fără compensare pentru obiectivele de interes general. Obiectivele de interes general pot include sănătatea publică, combaterea schimbărilor climatice, elaborarea de politici publice sau scopuri de cercetare științifică de interes general.

4. Consimțământul european pentru altruismul datelor: o oportunitate pentru armonizarea modelelor de consimțământ?

Articolul 8²³ din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene²⁴ statuează faptul că acest drept la protecția datelor cu caracter personal, trebuie să

---

²³ Articolul 8 - Protecția datelor cu caracter personal

(1) Orice persoană are dreptul la protecția datelor cu caracter personal care o privesc.

fie protejat și că aceste date trebuie prelucrate echitabil în scopuri specifice și pe baza consimțământului persoanei în cauză sau a unui alt temei legitim prevăzut de lege, precum și dreptul la accesarea datelor și la rectificarea acestora. Articolul 3²⁵ din Cartă prevede că orice persoană are dreptul ca integritatea sa fizică și psihică să fie respectată, aducându-se în discuție consimțământul liber și informat care reglementează în cazul nostru prin coroborarea cu articolul 8 baza legală de protejare a dreptului la protecția datelor cu caracter personal prin exprimarea consimțământului.

Analizând definiția dată de Regulamentul nr. 2022/868, „altruismului în materie de date”²⁶, consimțământul acordat conform art. 2, trebuie considerat ca o securitate juridică suplimentară, în special în contextul cercetării științifice cu rolul de a contribui la o transparență suplimentară în procesul de prelucrare a datelor.

Introducerea unui nou model de consimțământ pentru partajarea datelor poate fi văzut ca o oportunitate, dar și ca o provocare pentru operatorii de date. La o primă analiză, modelul de consimțământ uniform propus de noul regulament, poate fi văzut ca o simplă cerință pentru partajarea datelor. În același timp, un *consimțământ european uniform* pentru utilizări altruiste de date, poate deveni o oportunitate de armonizare legislativă în statele membre ale Uniunii Europene, ușurând schimbul de date cel puțin în cadrul acestora.

Un exemplu de utilizare a consimțământului uniform la nivelul Uniunii Europene este cel al inițiativei „1+MillionGenomes”²⁷, a Comisiei Europene.

(2) Asemenea date trebuie tratate în mod corect, în scopurile precizate și pe baza consimțământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege. Orice persoană are dreptul de acces la datele colectate care o privesc, precum și dreptul de a obține rectificarea acestora.

(3) Respectarea acestor norme se supune controlului unei autorități independente.

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF> (consultat la data de 06.02.2024).

²⁵ Articolul 3 - Dreptul la integritate al persoanei

(1) Orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică.

(2) În domeniile medicinei și biologiei trebuie respectate în special:

(a) consimțământul liber și în cunoștință de cauză al persoanei interesate, în conformitate cu procedurile prevăzute de lege;

(b) interzicerea practicilor de eugenie, în special a celor care au drept scop selecția persoanelor;

(c) interzicerea utilizării corpului uman și a părților sale, ca atare, ca sursă de profit;

(d) interzicerea clonării ființelor umane în scopul reproducerii

²⁶ „partajarea voluntară de date pe baza consimțământului acordat de persoanele vizate în vederea prelucrării datelor cu caracter personal care le privesc sau a permisiunilor acordate de deținătorii de date de a li se utiliza datele fără caracter personal fără a cere sau a primi ceva în contrapartidă, care să depășească o compensație legată de costurile pe care le suportă aceștia pentru punerea la dispoziție a datelor lor pentru obiective de interes general, astfel cum sunt prevăzute în dreptul intern, după caz, cum ar fi asistența medicală, combaterea schimbărilor climatice, îmbunătățirea mobilității, facilitarea dezvoltării, elaborării și difuzării de statistici oficiale, îmbunătățirea furnizării de servicii publice, elaborarea politicilor publice sau scopurile de cercetare științifică în interesul general”.

²⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/1-million-genomes> (consultat la data de 5.02.2024).

Proiectul vizează facilitarea accesului la date genomice pe scară largă în întreaga Europă. Cel mai mare obstacol în realizarea acestui proiect și a altor proiecte pan-europene a fost coordonarea cadrelor de reglementare, inclusiv cerința consimțământului între parteneri. În acest context, o abordare armonizată a consimțământului este deosebit de utilă, deoarece Regulamentul GDPR a lăsat un vid legislativ considerabil pentru implementarea regulilor legate de prelucrarea datelor mai ales în domeniul cercetării științifice.

Până la intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 2022/868, statele membre ale Uniunii Europene, în ceea ce privește domeniile ce vizau sănătatea, cercetarea sau schimbările climatice aveau posibilitatea de a alege fie să solicite consimțământ specific pentru cercetare, fie să folosească alte temeuri juridice, cum ar fi interesul public, ca bază legală pentru prelucrarea datelor. Problema cea mai mare, era dată de regulile stabilite de reglementările naționale. Acestea din urmă puteau elimina necesitatea obținerii consimțământului specific pentru prelucrarea datelor în anumite domenii de activitate.

Deși *consimțământul uniform* pare a fi o opțiune fiabilă pentru a ușura transferul de date și prelucrarea acestora pentru aceste domenii sensibile de activitate, rămân semne de întrebare privitoare la modul în care vor fi respectate în mod adecvat, principiul transparenței și dreptul la autodeterminare. Persoanele cărora li se prelucrează datele, fie ele fizice sau juridice, au dreptul de a ști cum sunt utilizate datele lor și în ce scopuri. Deși mecanismul de consimțământ este, desigur, departe de a fi perfect, acesta oferă o oarecare certitudine juridică că indivizii au fost informați cu privire la utilizarea datelor lor și au exercitat un anumit nivel de control în această privință.²⁸

Consimțământul uniform propus ar trebui să aducă o transparență suplimentară prelucrării datelor din domeniile sensibile de activitate și să ofere posibilitatea de a opta pentru partajarea datelor în scopuri altruiste. În acest sens, un consimțământ pentru utilizarea altruistă poate completa interesul public ca bază legală pentru utilizarea datelor în astfel de domenii²⁹. Succesul modelului de *consimțământ uniform* propus, depinde de modul în care acesta va fi implementat în practică și de modul în care va relaționa cu cerințe deja impuse pentru acordarea consimțământului în conformitate cu Regulamentul GDPR și celelalte reglementări conexe în domeniu.

---

²⁸ Kathleen Liddell, Marcelo Corrales Compagnucci, Mark Fenwick, Mateo Aboy, Timo Minssen, *The Law and Ethics of Data Sharing in Health Sciences*, Springer Nature Singapore, 2024, pp. 121-122.

²⁹ https://edpb.europa.eu/system/files/2023-04/edpb_edps_jointopinion_202203_europeanhealthdataspace_ro_0.pdf

Spațiul European de Date de Sănătate: Propunerea vizează crearea unui spațiu european al datelor privind sănătatea, care să faciliteze schimbul și utilizarea în condiții de siguranță a acestor date. Aceasta ar putea contribui semnificativ la interesele publice și la bunăstarea pacienților individual.

De reținut este faptul că, Regulamentul 2022/868 introduce o singură formă de consimțământ pentru altruism în raport cu datele. Articolul 22 alineatul (3) prevede că: „La furnizarea de date cu caracter personal, Formularul european de consimțământ pentru altruismul datelor trebuie să permită persoanelor vizate să își dea consimțământul și să își retragă consimțământul pentru o anumită operațiune de prelucrare a datelor în conformitate cu cerințele GDPR”. Avantajele acestui model includ posibilitatea armonizării legislației în statele membre ale UE și facilitarea schimbului de date în cadrul UE. Cu toate acestea, nu se precizează dacă acest mecanism de consimțământ ar trebui considerat ca o altă cerință pentru schimbul legitim de date și prelucrarea lor sau ar trebui să devină un model alternativ de consimțământ – *lex specialis* – atunci când datele sunt utilizate în interes general. Spre deosebire de regulamentul, conceptul de consimțământ stabilit în GDPR este clar definit. Astfel, articolul 4 alineatul (11) din GDPR stabilește că, „consimțământul” persoanei vizate înseamnă orice indicație liberă, specifică, informată și fără ambiguitate a dorințelor persoanei vizate prin care aceasta, printr-o declarație sau printr-o afirmație clară, acțiune, înseamnă acordul cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal care o privesc.

Legea privind guvernancea datelor, introduce un mecanism de reutilizare a datelor „sectorului public protejat”. Mai mult, o astfel de reutilizare este posibilă și în cazul datelor cu caracter personal. Din nou, se poate observa suprapunerea Regulamentului nr. 2022/868 cu GDPR, deoarece reutilizarea datelor cu caracter personal este deja reglementată de prevederile relevante ale GDPR. Legea privind guvernancea datelor, permite intermediarilor de date să determine scopul schimbului de date și al datelor cu caracter personal. Totuși, acest lucru trunchiază într-o oarecare măsură instituția consimțământului. Permițând reutilizarea datelor cu caracter personal fără a oferi în mod clar aceleași garanții ca GDPR, slăbind protecția oferită în trecut. Acest lucru este deosebit de periculos atunci când se consideră că scopul utilizării poate fi și comercial, iar, conform articolului 6, autoritățile din sectorul public pot percepe o taxă pentru a permite reutilizarea datelor.

În plus, Legea privind guvernancea datelor, ne vorbește despre consimțământ în contextul altruismului, dar nu oferă detalii, spre deosebire de GDPR, crescând probabilitatea ca în practică, la reutilizare, companiile să aibă posibilitatea de a alege un model mai puțin detaliat al consimțământului, precum și un scop diferit de cel original, inclusiv comercial. Mai mult, acest lucru poate fi acceptabil pentru datele personale, cât și non-personale. Prin urmare, putem fi de acord cu opinia conform căreia Regulamentul nr. 2022/868 nu ia în considerare în mod corespunzător necesitatea de a asigura și garanta nivelul de protecție a datelor cu caracter personal prevăzut de legislația UE și ridică preocupări serioase din punctul de vedere al drepturilor fundamentale³⁰.

---

³⁰ Dimosthenis Kyriazis, John Soldatos, *Big Data and Artificial Intelligence in Digital Finance. Increasing Personalization and Trust in Digital Finance Using Big Data and AI*, Springer International Publishing, 2022, pp. 132-134.

5. Concluzii

Fluxul enorm de date a dus la nașterea premiselor privind necesitatea protejării dreptului la utilizarea datelor cu caracter personal și non-personal în domenii specifice, fiind unul dintre elementele cheie al viitoarei piețe de date a Uniunii Europene. Totodată, se observă, necesitatea unui cadru de guvernare solid pentru protecția datelor, în special, instrumentele pentru împuternicirea persoanelor să păstreze controlul asupra modului în care datele lor sunt utilizate și partajate într-un mod transparent.

Eforturile Legii privind guvernarea datelor sunt de a ușura fluxul de date prin furnizarea unui cadru de reglementare pentru infrastructura de partajare a datelor, un pas binevenit către orchestrarea partajării datelor în scopuri comerciale și altruiste. În acest fel, putem spera că viitoarele programe de partajare a datelor vor reuși să câștige încrederea publicului și sprijinul acestuia, schimbul de date având rolul de a dovedi în viitor beneficiile aduse.

Deși puternică, Strategia europeană pentru date aduce în prim plan provocări privind interoperabilitatea care vor trebui să fie depășite dacă se dorește implementarea spațiilor comune pentru partajarea datelor între indivizi, companii și guverne.

Consimțământul uniform alături de altruismul în materie de date, propuse de Legea privind guvernarea datelor, vor fi niște concepte greu de utilizat și se vor lovi de reglementările deja existente în domeniu. Succesul modelului de consimțământ uniform va depinde exclusiv de modul în care acesta va fi implementat în practică. Este important să urmărim evoluția acestor decizii legislative la nivelul Uniunii Europene, și impact acestora la nivel internațional.

Avantajele acestui model va include indubitabil, posibilitatea armonizării legislative în statele membre ale Uniunii Europene și facilitarea schimbului de date în cadrul acesteia. Conceptul de altruism al datelor este pe departe definit și aplicabil la momentul actual. Cu siguranță legislația în domeniu va suferi numeroase modificări până când se vor putea acoperi toate ipotezele legislative de protecție a dreptului la protecția datelor cu caracter personal și a modului în care acestea pot fi stocate sau utilizate.

BIBLIOGRAFIE

1. Andrej Savin, Jan Trzaskowski, *Research Handbook on EU Internet Law*, Edward Elgar Publishing, 6 oct. 2023.
2. Deirdre Curtin, Mariavittoria Catanzariti, *Data at the Boundaries of European Law*, OUP Oxford, 2023.

3. Dimosthenis Kyriazis, John Soldatos, *Big Data and Artificial Intelligence in Digital Finance. Increasing Personalization and Trust in Digital Finance Using Big Data and AI*, Springer International Publishing, 2022.
4. Fabio Lazzini, *La sfera pubblica e privata nell'era digitale*, Editura Booksprint, 2021.
5. JRC Science For Policy Report, *European Data Spaces - Scientific Insights into Data Sharing and Utilisation at Scale*, Report number: JRC129900, EUR 31499 EN, OP KJ-NA-31-449-EN-NAffiliation: European Commission, 2023.
6. Kathleen Liddell, Marcelo Corrales Compagnucci, Mark Fenwick, Mateo Aboy, Timo Minssen, *The Law and Ethics of Data Sharing in Health Sciences*, Springer Nature Singapore, 2024.
7. Magdalena Suska, Łukasz Dawid Dąbrowski, *The European Union Digital Single Market Europe's Digital Transformation*, Taylor & Francis, 2022.
8. Ulrich Stelkens, Agne Andrijauskaite, *Good Administration and the Council of Europe: Law, Principles, and Effectiveness*, Oxford University Press, 10 sept. 2020.
9. Regulamentul (UE) 2022/868 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2022 privind guvernanta datelor la nivel european și de modificare a Regulamentului (UE) 2018/1724 (Regulamentul privind guvernanta datelor) (DGA).
10. Regulamentul privind normele armonizate privind accesul echitabil la date și utilizarea echitabilă a acestora - cunoscut și sub denumirea de Legea privind datele.
11. Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2023/138 al Comisiei din 21 decembrie 2022 de stabilire a unei liste de seturi de date cu valoare ridicată specifice și a modalităților de publicare și reutilizare a acestora.
12. Regulamentul (UE) 2022/1925 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 septembrie 2022 privind piețe contestabile și echitabile în sectorul digital și de modificare a Directivelor (UE) 2019/1937 și (UE) 2020/1828 (Regulamentul privind piețele digitale).
13. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.
14. Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene.
15. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_ro (consultat la data de 6.02.2024).
16. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/data-governance-act> (consultat la data de 04.02.2024).
17. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52022PC0068>.
18. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/data-act> (consultat la data de 05.02.2024).
19. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/library/data-act-factsheet>.

20. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32019L1024>.
21. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/news/commission-seeks-views-implementing-act-high-value-datasets>.
22. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2023/138/oj.
23. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=celex:32022R1925>.
24. https://edpb.europa.eu/system/files/2023-04/edpb_edps_jointopinion_202203_europeanhealthdataspace_ro_0.pdf.